

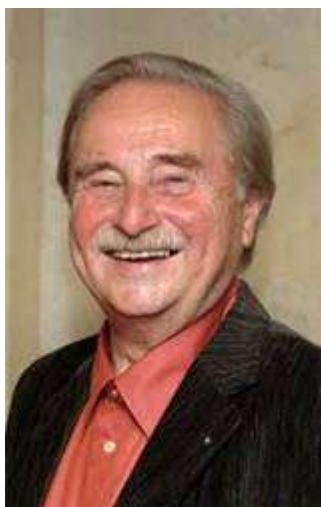
Дата: 17.03.2023

Урок № 15-16

ТЕМА: Милорад Павич (1929 – 2009). «Скляний равлик». Короткі відомості про митця. Утілення в оповіданні «Скляний равлик» рис постмодернізму.

Мета: підготувати учнів до сприйняття оповідання «Скляний равлик», з'ясувати первинний рівень сприйняття-розуміння твору; розвивати в учнів пізнавальний інтерес, уміння аналізувати твори постмодернізму, «розшифровувати» їх, формувати власне ставлення до прочитаного, навички роботи з додатковими **інформаційними джерелами, синтезувати отриману інформацію, виховувати ціннісне ставлення до прочитаного.**

Матеріали до уроку :

Майбутній письменник народився в Белграді, на березі Дунаю, **15 жовтня 1929 в сім'ї скульптора і викладачки філософії** у гімназії. Їх поєднала любов до спорту, особливо закохані захоплювалися лижами й вправами на гімнастичних снарядах.

Учився Милорад Павич у школі імені Карагеоргія в Белграді. З першого класу до школи ходив самостійно. Батько лише одного разу відвів хлопчика до школи, оформив документи й сказав, що тепер він буде самостійно кожного дня о восьмій годині приходити на уроки. "Я так і робив, адже школа була поруч з будинком, і все це не здавалося мені дивним,— згадував пізніше Павич.— Узагалі ж, ще до того, як я почав учитися, я ходив у якийсь французький дитячий садок, що знаходився в тім же дворі, що й школа, я пам'ятаю смішну французьку, що ми називали її "тітка Дроль".

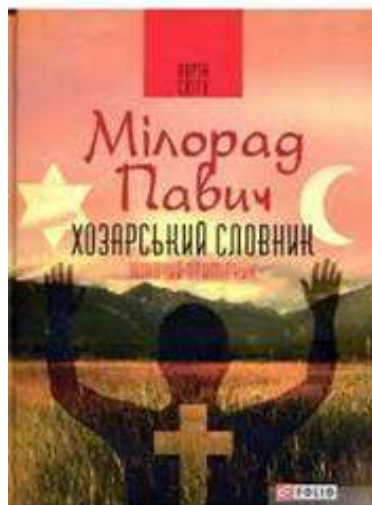
Писати почав рано, дитинство Павича прийшлося на німецьку окупацію. У 1949-1953 роках навчався на філософському факультеті

університету Белграда, пізніше отримав ступінь доктора філософії в галузі історії літератури в Загребському університеті.

Перед тим, як повністю присвятити себе літературній творчості, Милорад Павич деякий час викладав у різних університетах : в паризькій Сорбонні, у Відні, Фрайбурзі, Регенсбурзі та Белграді. Був наставником сербського письменника і літературознавця Сави Дамяново. Його перша поетична збірка **«Палімпсести»** була видана в 1967 році. У 1971 році був опублікований наступний віршований збірник **«Місячний камінь»** (**«Месечев камен»**). Треба відзначити, що в родині Павичів Милорад був не першим і не єдиним письменником: у родоводі по батьківській лінії письменники були ще в XVIII столітті. У цій славетній родині завжди хтось займався літературою. Так, наприклад, **Емерик Павич** ще в **1768 році** опублікував у Будиме книгу віршів, написану десятистопним віршем народного епосу. Сам Милорад Павич ще з дитинства хотів бути схожим на дядька по батьківській лінії, **Миколу Павича**, який у той час, у середині XX століття, був відомим письменником. Милорад хотів продовжити літературні традиції своєї родини й був дуже радий, що йому вдалося зробити це. "Я завжди любив слухати, як мій дядько Микола, який був блискучим оповідачем, мій дід Аца та моя тітка по матері Емілія згадували випадки з історії нашої родини»,— напише у своїх автобіографічних нарисах вже всесвітньо відомий письменник. Тісний зв'язок з народними витоками, фольклорною літературою призвели до появи оригінальної поезії і прози Милорада Павича. Він - автор декількох поетичних збірок і численних романів: **"Хозарський словник"**, **"Залізна завіса"**, **"Внутрішня сторона вітру"**, **"Ліжко на трьох"**, **"Кохання у Константинополі"**, **"Російський хорт"**, **"Скляний равлик"**, **«Дамаскін»**.

М. Павич також працював у газетах, писав критичні роботи, монографії з історії стародавньої сербської літератури та поезії символізму, перекладав вірші з європейських мов. Популярність письменникові приніс

роман «Хозарський словник» (1984 рік), що став бестселером. За цей твір Павич був нагороджений премією журналу НИН.

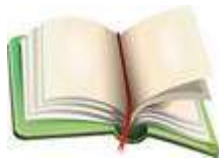
Книги видатного митця Сербії перекладені на кілька мов. У 1991 році М.Павич увійшов до складу Сербської академії наук і мистецтв, а у 2004 році був номінований на Нобелівську премію, але не отримав її.

Милорад Павич добре володів російською, німецькою, французькою, кількома стародавніми мовами, перекладав твори О.С.Пушкіна і Джорджа Байрона на сербську мову, являвся активним членом «Société Européenne de Culture», член сербського ПЕН-клубу.

Письменник був одружений з Ясміною Михайлович – сербською письменницею, літературознавцем і літературним критиком.

Помер 30 листопада 2009 року в Белграді на 81-му році життя від інфаркту міокарда.

Давайте зупинимося на новелі **«Дамаскін» Милорада Павича**, яка входить до збірки оповідань **«Скляний равлик»**. Чому саме на цьому творі, думаю, ви здогадаєтеся, прочитавши підзаголовок **«Новела для комп'ютера та теслярського циркуля»**. Я раджу вам обов'язково прочитати цей твір .

Новела **«Дамаскін»** посідає вагоме місце у творчому доробку Милорада Павича. Вона насичена поетичними метафоричними образами, загадками. У творі автор запрошує читача бути співучасником творчого процесу. Цій новелі Павич не дарма дав підзаголовок **«Новела для комп'ютера та теслярського циркуля»**. На перший погляд, це несумісні речі. Але, намітивши вузлові точки, письменник пропонує читачам кілька варіантів послідовності прочитання глав, від вибору якої залежить фінал твору, подібно до комп'ютерної гри. А теслярський циркуль, зображений на прапорі зодчих, про яких ідеться в новелі, вони використовували як вимірювальний інструмент у будівництві. У насиченій метафоричним змістом новелі він водночас є **символом виміру життєвого шляху героїв, вказівником напрямку цього шляху**. Саме за

допомогою теслярського циркуля героїня новели Атиллія Ніколич фон Рудная знайшла на карті **дорогу до храму Введення**, який для неї збудував зодчий Іован Лествичник. Хоча без внутрішньої духовної роботи, без сердечної доброти, без душевної чуйності їй навряд чи став би у пригоді цей інструмент.

Цей невеликий за обсягом твір порушує **складні філософські проблеми, висвітлює процес внутрішньої зміни** героїв. Прототипами деяких персонажів є реальні історичні персонажі, відомі церковні діячі.

Історичний Іоанн Дамаскін — один з найвидатніших діячів християнської церкви, літератури і культури, духовний ватажок могутнього руху проти іконоборства.

Йован Лествичник. Звичайно, це ім'я теж аж ніяк не випадкове. Так звали видатного діяча православної церкви ченця Іоанна, названого за своєю головною працею «Лествичником». «Лествиця», тобто «драбина» — наскрізний символ важкого духовного сходження, що проходить крізь усю книгу.

Зі сторінок твору Милорад Павич наголошує, щ матеріальний світ відображає світ духовний, що всі події, які відбуваються у зовнішньому житті людини, залежать від чистоти її думок, а шлях до храму лежить через щире покаяння і спокуту гріхів.

У центрі новели «Дамаскін» — **проблема духовності та «необхідності сходження драбиною» духовного самовдосконалення людини**, проблема гріха й спокути за нього. Ці проблеми розкрито на прикладі пана Ніколича та його дочки Атиллії.

ЗАВДАННЯ: прочитавши (або прослухавши) твір, складіть літературний паспорт у робочому зошиті.

А тепер звернемо увагу на чудовий твір Милорада Павича «Скляний **равлик**», складемо літературний паспорт.

Рік написання: 1998.

Жанр: оповідання.

Літературний рід: епос.

Тема: зображення цікавого перехрещення доль двох людей.

Ідея: паралельне прочитання історії Давнього Єгипту та сучасності

Проблематика: повторення життя; перехресність людських доль; фаталізм; обман і самообман; погляд жінки і погляд чоловіка на одні й ті ж речі.

Головні герої: панна Хатчепсут – продавчиня в магазині жіночої спідньої білизни; пан Давид Сенмут – архітектор; пан в шкіряному пальто; колишня дружина пана Давида Сенмута.
Підзаголовок: інтернет-оповідання.

Це оповідання органічно вписується у світовий літературний інтертекст: письменник і читач вступають у своєрідний діалог з митцями, котрих також хвилювала проблема «відмови від монопольного права автора на істину» - росіянином Ф. Достоєвським («Ідіот»), австрійцем Ф. Кафкою («Перевтілення»), швейцарцем Ф. Дюрренматтом («Візит старої дами»). В іронічному вимірі Павич зобразив розгубленість сучасника, який не здатний піднятися на духовний рівень пошуків, а тому обмежується матеріальною

буттєвою сферою, хоча відчуває при цьому дискомфорт, бо його власне людський потенціал лишається нереалізованим.

У середньовічній Європі равлики були уособленням гріха і лінощів, бо народжені з бруду і ним же й живляться. Але пізніше, під час Ренесансу, вони стали символізувати скромність, а те, що виноградні равлики закриваються в своїй раковині вапняною кришкою і ламають її з приходом весни або після посухи, знову виходячи на світло, зробило їх істотами, які втілюють відродження Христа. Девіз герба герцогів Гонзага «Все своє ношу з собою» символізує равлик і його раковинка. Равликам ще приписували магичні й лікувальні властивості, вони були частиною побутової магії і забобонів, а також джерелом натхнення для поетів.

Важливу роль в оповіданні відіграє художня деталь - **скляний равлик** - метафора людини: вона ізольована, замкнута, як равлик у мушлі, і разом із тим дуже вразлива, їй легко зашкодити, як склу. Але **скляний равлик** — це **свічка, яка горить, тобто віддає себе іншим.**

ЗАВДАННЯ: після прочитання (або прослуховування) твору перевірте себе по запитаннях.

1. М.Павич – всесвітньо відомий сербський поет, прозаїк, літературознавець народився...
2. М.Павич переклав сербською мовою поезії...
3. Милорад Павич – автор збірок поезії...
4. Перший роман Павича «Хозарський словник» перекладений...

5. До якого оповідання М.Павича подається підзаголовок «Оповідання для комп'ютера та циркуля»?
6. В оповіданні «Скляний равлик» утілено риси....
7. Постмодернізм – це...
8. Що означає сон продавчині про два келихи?
9. Навіщо герої крадуть речі? Наскільки для них важливо, що саме вони в інших їх заберуть?
- 10.Що символізує собою скляний равлик в оповіданні М.Павича?
- 11.Чи є різниця між минулим і майбутнім для письменника?
- 12.Яке зображення у дзеркальці побачила героїня оповідання?
- 13.Чи схожі герої твору на равликів, якщо так, то чим?
- 14.Чи згодні ви з такою кінцівкою твору? Як би ви його закінчили?

ВИСНОВОК:

«Павич – не лише письменник, який блискуче представляє оригінальний підвид фантастичної літератури, але й автор, який ламає наші стереотипи щодо розуміння часу, історії, долі, кохання і того, що ми називаємо логічним розумінням сенсу буття. Павич створює і оновлює сьогоденну літературну дійсність, наші знання і сни, переінакшуючи і пам'ятаючи все те, про що ми знали й снили, і те, про що тільки дізнаємося» (Перекладач творів М.Павича Ольга Рось)

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку